

Nuorttanaste

»Gæca dam Ibmel labba,
gutte mailme suddo guodda!«

»Son dagai rafhe su ruosa
varai bokte.«

No. 19.

Sad jakkegærddo

»Nuorttanaste« maksa ovta kruvna jakkoda-
gast, bladde dinggujuvvu juokke poasta-
rappe lutte.

15ad Oktober 1906.

»Nuorttanaste« olgusboatta guovte gærde
manost — dam 15ad ja dam 30ad bæive
juokke manost.

Muite sabbata bæive, nuft atte don basotak dam!

(C. O. Rosenius.)

Vuoınadusbæivve — vuoınadus hebraiska gilli **sabbat**. Gost gavdnap ni algost dam asatusa? Muttom vasteda goalmad bakkomest Sinai varest. Læ galle nuftge. Mutto maidai læ nuft, atte sabbata læi gukka ouddal anost. Sabbata læ sagga boarresabbo go dat 10 bakkom, mak Sinai varest Mosesi addujuvvujegje. Vuoınadusbæivve læ juo sivdnedæme beivi rajest. Gæca, moft çala juo vuostas Moses girje 2 kapitalest dam birra sardno:

»De saddai albme ja ædnam ja buok dai viekka ollašuttujuvvui. Ja Hærra ollašutti dam çičid bæive su dagoid maid son læi dakkam. **Ja Hærra buristsivdnedi dam çičid bæive ja basoti dam.**«

Manņel, go son Sinai varest Mosesi laga adda, varre son dam su jeças asatusa, çelkededines: »Muite sabbata bæive, atte don basotak dam.« Gutta bæive galgak don barggat ja dakkat buok du bargod. Mutto çičid bæivve læ sabbat Hærrai du Ibmeli; dalle ik don galga maidege bargoid dakkat, ik don ige du bardne ige du nieidda, du balvvalægje daihe du biga daihe du oamek daihe du vierrasak, gæk læk du portai siskelist.»

2 Mos. 20, 8—11.

Dat læ dalle okta boasto ja dušçalaš jurda atte sabbatbakkom læi okta asatus dušçe Judalažaidi, ja atte dat bakkom i galga adnujuvvut oembo arvost go sin vierrolaka mi Kristusa boattemi loapai; dastgo mi oainep, atte sabbatbæivve læi asatuvvum gukka ouddal go Israel almug gavdnui æd-

nam alde; dat læi asatuvvum Paradiasest ouddal Adam ja Eva, ja nuftgo Kristus çelkka, atte »sabbata saddai olbmui diti« (Mark. 2, 27). Luther çelkka, go son çilgge 1 Mos. 2, 1 — 3: »Dam tækstast çuovvo dal, atte jos vel Adam læige bissot su vigetesvuodastes, de lifçi son almaken doallam dam çičid bæive bassen, dat læ, son lifçi dam bæive oapatam su manest boattides Ibmela dato ja Ibmela balvvalet, gittet maidnot ja rokkadallat Ibmela. Dai æra beivid lifçi son ædnama barggam, omid gæçeam j. n. v. Son læ maidai suddoi jorralusa manņel dam bæive bassen doallam. Son læ dam bæive sardnom manaidesguim Ibmel birra ja oapatam sin su balvvalet, nuftgo su barneguovto, Kain ja Abel oaffar duodaštava. Damditi læ sabbat **mailme algo rajest asatuvvum Ibmel balvvalussan.**» Go dat læi Ibmel vuostas asatus olbmui Paradisast, de oainep mi, atte sabbatabakkom ješaldes i læk mikkege bakkomid dušçe Judalažaidi; mutto buok olbmuidi nuft gukka go mailbme çuožžo. Mutto nuft galle læ, atte dak olgoides dabek ja vierok Judalažai sabbata basse-doolost, mak galle legje burist soabavažak boares litto aige, legje nubbastuvve ja mæddavasse, namalassi dat atte albmuga çadnat visses baikedi, aigedi, vieroidi ja persovnaidi. Ođđa testamenta vuokke læ olbmui çadnat bakkoma **vuigni** — »nuft atte mi balvvalet vuoına ođđa dilest ja oep bogstava boares dilest.« Rom. 7, 6. Dat læi dat, maid Kristus migjidi oapati, go son sikke sane ja dago bokte sabbat bæive çajeti, moft dat bæivve berre adnujuvvut. Dam rajest di epet galga sabbata doallat; mutto son diđi atte sabbata berre adnujuvvut min duotta balvvalussan ja avkken, i duš-

çalaš ja avketes joavddelasvutti. Dam birra, atte ođđa aigge ibmelbalvvalusa dabi ja vieroi harrai læi bagjanam, çelki Hærra çielggaset dam samaritanalaš nissoni. »Dat dibmo boatta, go di epet dam vare alde epetge Jerusalemest galga rokkadallat açe« — — — dak duotta rokkadallek galggek rokkadallat açe vuoınast ja duottavuodast. Joh. 4. 21—23. Damditi matte maidai apostalak valljit ođđa æra bæive sabbatan dam ođđa litto aigest, namalassi dam bæive go dam lappum olmušsoga ođđa sivdnadus ollašuvvui Kristusa bajasçuožželæme bokte jabmi lutte — dat læi sodnabæivve, maid si maidai goççujegje **Hærra bæivven.** Alm. 1, 10. Lasetuvvu.

Ædne, gutte ocai su manas.

Muttom ædne ovta gavpugest vazaši vinevuovddem stovoi mielde, son vazi ovta stovost nubbai ja ocai juokke baikest. Muttomin lakte su çalmek, ja olmuš mati oaidnet, moft son gillai.

Mutto manne son vazi nuft birra, ja maid ocai son? Son ocai su nieidas, gutte læi guoddam su boares ædnes ja su sidas ja gutte læi alggam vagjolet suddo ja fastes ællema njalakas gæino alde. Dam ædne vagjolut læi okta lossis vagjolut; ige læm sust mikkege doaivoid mielde oažžot nieidas, jos son vel su gavdnage.

Mutto manne vazaši son nuft. Manne son i çokkam sidast. Son aigoi nuft gukka go son njoammot sati, gæççalet nieidas sidi oažžot. Son aigoi su rokkadallat ja gærjedet aido nuftgo okta ædne matta dakkat, daina jurddagin, atte daidda son nieidas sarnotet sidi boattet. Dam datoi son.

Dat læi su vaimo siskemuš halidus.

Vaivan ædne rieppo, du vagjolut læ vissa galle duššas; dastgo go son gavnai su manas, de dat su bogustakan ja higjadussan ani, son hoiggadi su ja celki daid hirmos sanid: »Gaida must erit.« Ja sarjas ja lossis vaimoin vagjoli ædne dal sida guvllui okto dam sevdnjis ija siste.

Hirbmos læ jurdašet, go galgga dadde dam lakai læt. Juokkehaš gutte dam oaidna ja gulla fertte daina ednin morraša dovddat. — —

Mutto læ okta æra, gæina mænnođuvvu sëmna lakai alelassi — okta, gutte rakista, ja gutte occa.

Gi læ son?

Son læ du bæste Jesus Kristus. Son læ du mañest mannam buok du ægjadusa gæinoidak alde. Rakis siello son læ occam du ija ja bæive oažžom diti saje du vaibmoi, oažžom diti du sidi aē vissui.

Mutto lækgo don su čuovvolam? Ik daide, du gævatus bæstad Jesusa vuostai læ lemaš, aido dego duom nieida gævatus læi su ædnes vuostai, ja lokkamættom gerdid læ Jesus ferttim morrašin vuolget du vaimo uvsauđast erit. Aido don læk daggar, don gutte ik læk čuožastam su aimojiena ravkkam ouđast.

Mutto rakis siello lækast dal du vaimod ouđdal go mañned šadda; dastgo don berrik ibmerdek, atte ovta bæive oažžok don mañnemuš gærde gullat, su goalkkoteme ja ik den dieđe, goas dat **dapatuvva**.

Lossadet vaiddujuvvum ige mikkege duottan čajetuvvum.

(Čali ja sisasaddi J. Samuelsen Dænođagast.)

Im mon čale digjidi, gæina fietto ja duottavuotta vaillo, mutto mon čalam digjidi mu ustebidam, di jierbmalažak ja vuoiggadlažak, guđek lepet fuobmašam jogo æneb daihe uceeb mærest, man arkke ja lossad dat læ atte vigitesvuodast guoddaluvvut ja vela dai buoremus aigggomušai ja barggam siste hilggujuvvut danen bahamus olmušen. Mutto almaken audogaslaš læ dat atte adnet buorre oamedovdo dovđastusa buok guoddaleggi ouđast. Damditi, ustebak ja vieljak, viššalmattop ječaidæmek æmbo ja æmbo dasa, atte jurdašet, sardnot ja dakkat nuft, atte min vaibmo i dubme min, de æska dalle mattep mi adnet

dorvvolašvuoda Ibmeli.

Olmuš matta galle gæppaset cækket stuorra aše guoimes ala, mut, to i nuft gæppaset duottan dævddet. Olmuš matta biledet guoimes likko, nu vidat, atte rivida guoimes buorre nama, gudne, obmudaga ja vela hæggage. Mutto okta læ vægjemættom, namalassi dat atte rievadet buorre oamedovdo rafhe daihe duodastusa ja buorremielalašvuoda sigjidi, ja dat læ buok buorre guoddaluvvumi ja buok bahamus guoddalægjai, ja dasa i lek guoddalægjest mikkege æra radde go atte bani gasket ja beljid notkat, nuftgo Stefan sorbmejægjek dakke. — —

Di, mu ustebidam lepet sikke lokkam ja addim, maid mon læm cækkam dam jallas osko čallagest, ja di lepet maidai lokkam ja addim dam, maid dak 3 olbma læk čallam ja cækkam »Nuorttanaste« alde mu ala dam must čallujuvvum jallas osko čallaga diti. Guokta daina læk læmaš dammađe vuoiggadlaža, atte læk bigjam namasek čallagæsek vuollai, mutto okta sist læi nuft jolgadmættom, atte i jolgadam namas bigjat čallages vuollai, dušše bijai ovta guoros Xa, mi mu mielast læ sëmna jox, d. l. bættet; dastgo son datto daian xain jukset lokkid aldes erit, vaiko vel vigitæme alage, de son dast i maidege fuola, bære son ješ bæssa fria.

Buok dak golbma čallag stemmijek masa ovta lakai ja manna olgus nuft atte jiermalašvuotta adde burist, atte si læk jogo nu aibas uccan addejægjek, atte si æi læk nagadam addet, mi læ celkkujuvvum. æige maid ječage celkkek, daihe atte læk nuft aibas vuoiggadmættomak atte æi dato duottavuoda diktet sajestes orrot, mutto viggek dam bonjadet datosek mielde. Damditi gullu sin vastadus dam čallagi, dego dat mi ainas časka. Dastgo i oktage sist læk dakkam maidege vuoiggadlaš dovđastusaid daihe gudnalaš beluštusaid aldesæsek aido dast, gost mon læm narrim sin ja juokke ovta mutto viggek dušše duimes sagaiguim dævddet, atte mon læm kristalašvuoda doarradalle ja dam boradægje, vaiko mon im læk cækkam bilkkadusa sane Ibmeli vuostai, iinge læk borram guđege kristalaža. Mutto læm rakislaš mielast beoštussan kristalašvutti ja varritussan kristalažaidi cækkam golbma boastogævatusa birra, mak guskek læstadialaš kristalašvutti daina oaiivve-

lin, vai maidai sin kristalašvuotta dago dafhost šaddaši sëmna čabbat go dat ješ aldes muđoi læ; dastgo læstadialaš kristalašvuodastge læk nuft ædnag čabba dabek, atte jos mon galgašim daid mañnalagaid čallet, de mon šaddašin boaresen ouđdalgo gærgašim buok daid lokkat (?).

Mutto jos mon læm čallam dansai heivvimættomvuoda birra, rippai boastoadnim birra ja duimes givesvuoda birra, de dat i læk eisege dat sëmna go atte bilkkedet Ibmela, ja borrat kristalažai; dansak ja hæpadlaš čurvvistallamak; almos rippak čoaggalmasai siste; vanhurskesmættom dubmen, dat i læk kristalašvuotta. Dak læk dušše sækkanam dingak kristalašvutti olbmui bakkomi mielde.

Nuftgo di dal lepet oaidnam; atte daina ašin i læk oktage sist dakkam maidege, ja manne i? Dainago sin oamedovdo i læk sin ječasek mielde mutto fal læ mu mieldeduodastægje.

Dat ašše ja aše gævatus mu ja mu vuostaičuožžoi gaskast lagastattek hui sagga Jesusa ja su vuostaičuožžoi, farisealažai gaskavuoda gævatusa, dušše daina erotusain, atte læ æra aigge ja æra persovnak. Ašše læ dat sëmna, mutto fal æra suorgge; dastgo dat vanhurskesmættom ærrasi dubmim, dat gal læ Kristus aiggasaš farisealašvuodast, mutto rippai boastoadnem fast katolikalašvuodast manga čuođe jage mañnel Kristus ja dansak fast læstadialašvuodast.

Goečadekop mi dal uccanaš Jesus ja su aše ja dam gævatusa. Go Jesus oini su aigest siste vanhurskesvuoda gævatusa farisealažai ja guoktelažai lutte ja dam suorgatægje loapa, de manai dat su vaibmoi, nuft atte son i mattam javotaga orrot, vaiko son didi gal burist mi dast sudnji čuovvo, jos son galgga sin varrit, mutto almaken su rakisvuotta baggi dasa duodalažat sigjidi fuomašæbmai dakkat cuigotusaides bokte. Vuost jorggali sin jačas ustebides daihe matta-jegjides bællai ja varre sin, atte si æi galga læt guoktelažai laganak addalagaid addem siste, tempelest ja synagogai siste, æige si galggam basunin ouđastæsek diktet čuogjat olmuin arvost adnujuvvum varast, æi galggam si læt guoktelažai laganak rokkadusaidæsek siste, æi boašomus čokkamsajin čokkadet, æi dattot ječaidæsek buorastattujuvvut, æige maidai borakætta-

vuoda siste galggam si læt sin lakai guđek adnek morashame. Math. 6, 2, 5—16. Æige si galggam diktet ovtage goččot aččenæsek; dastgo okta læi sin ačče mamalassi Ibmel, æi oapa-tægjenæsekge; dastgo okta læi sin oapatægje namalassi Kristus. Math. 23, 9—10.

Lasetuvvn.

Apasmattujume aigek

læk dal boattain Ruošædnam bagjel. Dat ædnam læ jakkečudi čađa læmaš dappujuvvum dam fria evangelium čuovga oudast. Dak kristalaš sardnedægjek, guđek læk aiggom barggat dobbe, læk agjujuvvum erit ædnamest, daihe maidai manga jakkai dubmejuvvum dam čoaskes Sibiriai. I læk æmbo go okta jakke vassam dam rajest, go evangeliumlaš sardnedægjek æi duostain albmosi evangelium sardnedet. Čoaggalmasai adnem læi, aibas gilddujuvvum. Mutto dal matta evangelium fria sardneduvvut ja olbmuk goikkek duottavuoda maŋŋai. Vela dak ruošalaš eisevaldekge, gæk læk jakkam, atte dat greska-katolikalaš oappo læ dat aidno riftes, læk dal miettananasak evangelium sardnedegji vuostai. Dal sardneduvvu Ibmel sadne ædnag baiken. Vistek ja vaimok læk rappasam birra buok, ja ædnag olbmuk, alebuk ja vuollegæbuk, riggain ja vaivašin, čoagganek dal dai uccan oappam olbmai sarnie birra. Bondek ja barggo-olbmuk bottek gukken guldalet, go muttomak lokkek bibalest. Ruošædnam orro dal læme ravas Ibmel sane oudast. Sardnedægjek ravkujuvvujek juokke guovlost boattet sardnedet.

Vel dak greska-katolikalaš skuvlakge ravastuvvujek kristalaš sardnedægjidi, ja muttomak eisevaldinge mannek čoaggalmasain. Ouddal botte si sorbmim ja giddagasai bigjam varast, dal bottek si gullam diti Ibmel sane sin sieloi bestujubmen. Dak kristalažak Ruošædnamest, guđek oudal doarradallujuvvujegje, læk dal ođđa roakkadvuoda ožžom ja devddujuvvum iloin ja doavoin. Ibmel læ imašlažat occaladdam, bagadam ja æstadam dam ruošalaš albmuğa, su vuogek læk læmaš dam laganest, mak læk dovddamættomak sagai historiast. Mutto dal orro čajetæme, atte aigge læ boattain evangelium sisabæssami Ruošariki.

Rokkadallop mi buokak, gæina rokkadusa vuoiŋŋa læ, atte Hærra almest addaši dam čuovggasa, mi læ baittegoattam dai sevjudam olbmui gaskast, vidanet dam hirmos stuorra kæisar-rika bagjel dassago obba Ruošædnam læ bigjujuvvum Jesus julgi ouddi.

Vehaš Guovddagæinost.

Rassešaddo dan gæse læi dabe dabalas. Mutto goikok legje hui hæjok. Arvve læi juo jamma. Jogak dulvve nuft atte valdde mieldesek ollo rase.

Boacosami guovddo læ læmaš hirmos heitok mannam dalve; duhati mielde læk boccuk jabmam nælge gæčeld, ja misin læ arvo mielde bæle mađe dušsam.

Dabe læ hirmos ollo juokkelagan sapan ja orro galle dakkamen bahastge. Borra buok man njeigga boatta. Mutto mist samin læ dat jakko, atte go sapanjagek læk de šadda migjidi duodarolbmuidi buorre bivdojakke; dastgo sikke rievvad ja dak æra mæceællek čuvvuk sapan maŋest.

Dačak Guovddagæinost læ bæčam rievsakčivgaid buoremusat juo bagjel 300 gappalaga. Dat orro mu mielast miha luondo vuostai, go æi ballet daid šaddat juobe dassage, go dak riehta burist girdek ja ravasnuvvek.

Suoma bæld, Hetta suokanest, manati okta nieidda hægas jallavuodas gæčeld. Son galgai ælo čoagget muttom javrenjarggi; mutto ællo vuogjali rasta javre. Niedda njoarosti ovtta hæge ja čanai suopana hæge čævati ja ječas maidai čanai dasa ja vela valdi bædnagage ja čanai gidda. Ja nuft vulgi son rasta javre ælo maŋest; mutto i menostuvvam. Hæge gesi galle rasta. Mutto nieidda læi jabmam ouddalgo bæσαι gadai. Hæge læi dasto luovos bæssam, ja nieidda ja bæna gavdnuiga dallanaga; mutto nieidda i ožžujuvvum heggi.

Okta vuoraslagan olmai galgai suoladet ovtta hæge, mutto valdi ja njuovai su ječas aidno hæge, ige fuomašam ouddalgo vakko maŋŋel, atte ječas hæge læi njuovvam. Dat

læi muddag suollagi!

Guollebivddo læ mannam obba burist dam gæse, go læ læmaš valljit javreguolle. Dabe Guovddagæinost læ dat buoremus ællemgæidno manga dalloi. Daina ellek sikke gæssed ja dalved. Muttomak læk fiskim goltma čuode kruvna oudast.

M. K.

Beivi gukkudak.

Spitsbergast bista dat gukkemus bæive 3¹/₂ mano, daihe æra saniguim: Dak olbmuk, guđek dobbe assek oidnek bæive gæčos dam aige, go læ jakakas albme.

Vargain bista dat gukkemus bæivve arvo mielde 2 mano; dat algga dam 21ad mai ja loappá 22ad juli.

Haparandast Ruodast læ dat gukkemus bæivve dam 21ad juni, dat bista 22 dimo. Igja i læk go 2 dimo gukke.

Londonest læ dat gukkemus bæivve 16¹/₂ dimo ja Hamburgast 17 dimo.

Petersborgast ja Tobolskast, Sibirias, læ dat gukkemus bæivve 19 dimo gukke.

New Yorkast, Amerikast læ dat gukkemus bæivve 15 dimo ja Kjøbenhavnast 17 dimo.

120 duhat kruvna

læ darolaš miššonsærvve vælggogasan šaddam jagin 1904—1905. Aššen dasa læ stuoreb olgusgolok ja uceb sisaboatto. Dam jage læ sisaboatto læmaš las kvartalast (koartelest) 50 duhat kruvna æmbo go sæmma aigest dimag.

Japanest

læk olbmuk nuft ovtta stuorrak, atte go dast maŋemus gæse mittedegje mcadde čuode soaldatid, legje dak nuft ovtta gukku, atte erotus dam gukkemusa ja oanekæmusa gaskast læi dušše ¹/₄ koarttel.

Moskusvuovsak.

Grønlandast gavdunjek moskusvuovsak. Dai lokko uccan jagest jakkai. Muttom oapavaš olmai Østerrikast arvval, atte Norga olbmuk galgašegjesuvddet moskusvuovsaid Davve-Norgi. Son jakka, atta dak spirik attanušašegje dabe Sameadnamest.

Mailmehistoria.

(Lasse oudeb nummari.)

Semitalažak rakadegje aldsesæsek lœdnid, ja dak baikek, gost dak ladnek legje šadde maŋnel gavpugen. Okta gavpug dam aige i læm dat sæmma go okta gavpug min aige. Dabalažat læi dam aige gavpug okta bataramsagje olbmuidi, jos mikkege hedid, daihe yaddoid sin ala bođi. Mutto sist œi læm vuovdek, damditi œi bæssam si hukset muorast. Si fertijegje hukset juoga cerast, mi læi vaddasæbbo ja æmbo bargo gaibedi, namalassi lairest, maid si vuost fertijegje boaldet diggal-gædgen. Semitalažain læi dalle juo fietto diggal-gædge rakadet ja manga æra dinga, ja si legje ædnag dafhost oudabælde Indo-europealažai dam boorasæmus aigest.

Indo-europealažak.

Indo-europealažaidi gullek Germanalažak, dat læk Dačak, Ruotalažak, Danskalažak, Tuiskalažak, Hollandalažak, ja Engelandalažak ja maidai æra europealaš albmugak, namalassi: Franskalažak, Spanialažak, Italianalažak, buokak guđek sardno dam romanskalaš giela; Grekalažak ja maidai Ruošalažak ja dak æra Slavalaš albmugak; Keltalažak, guđak boares aigest asse Frankrikast, Davveitaliast, Donaudæno lakkasin ja Engelandast, Skotlandast, ja Irlandast; si læk juo mæsta buok nokkam. Si legje arjalas ja siega olbmuk, mutto vaddes læi sigijidi oktisærvvat stuoreb albmugin daihe rikan šaddat, damditi vuottatalle si aleiassi. Muttom olmušœardak dobbe Asiast: Indialažak ja Persalažak, maidai gulle dam stuorra Indo-europealaš bærraši.

Okti manga duhat jage dast oudal legje si, gæina dat namatuvvum olmušœardak surgidegje, okta albmug. Gost si dalle assæ dam mi æp vissaset dieđe. Muttomak jakkek, atte si legje muttom sajest Asiast, ærak fast jakkek, atte si legje Gaska-daihe Nuorttaeuropast.

Oappam olbmuk oidnek daina sanin, maid si gielain gavdnek, man lagan dille Indo-europealažain dalle læi. Sist legje gusak, savcak, spinek ja gaicak ja bædnagak, maiguim si daid gečœe. Si bivdde goddid, vildaspirid ja vilda vuovsaid. Biktasid rakadegje si sipri nakin ja borre biergo.

Værjoid ja œuoppambierggasid rakadegje si gædgest, davtin ja œorvin. Nakkelavœiguim gœsetegje si ja si barge degje ovsid galban ja laira vuidde dam ala. Davgid œuppe si muorain. Si elle gædggeaigest.

Historia.

Semitalažain læ maidai okta historia, mi læ boares, dat læ, mi gavdnap sin lutte arab go Indo-europealažai lutte juoga, mi læ œallujuvvum, œonekažat daihe gukkeb. Muttomfin læ dat dušœe moadde sane, okta namma daihe jakkerekeg, dat matta maidai læt gukkeb œala daihe olles muittalus. Si matte nabbo dalle œallet juo hui aigga. Mutto legje muttomak, gæk dam matte vel arab, dat læi okta almug, mi læi sogalaš Semitalažaidi, mutto mak gulle dam Hamitalaš olmušœerraši. Si namatuvvujek **Egyptalažžan**. Dak boarræcemus œalastagak læk gaydnum sin lutte. Damditi algga mailmehistoria Egyptalažai guim; dast maŋnel boattep mi dam Semitalaš albmugi, mak asse Euftrat ja Tigris birrasin, siin namma læ Babyloniaalažak ja Assyriaalažak, ja dasto boattep mi **Fonikialažaidi** ja maŋnæsasi dam albmugi gæn lutte Jesus Kristus riegiadi, Judalažaidi. Buokak albmugak gullek Semitalažaidi, Judalažai birra, muittaluvvu œielggasæmuset ja ænemusat Basse œallagest.

Mutto Kristus riegiademe maŋnel rekenæstek buok kristalaš albmugak aige. Ja mailmehistoria juokkep mi navt:

1. **Boares aige historia**, dak læk dak vuostas 5-6 jakkeduhata onddal Kristus riegiademe dam, 4 vuostas jakkeœode ragjai Kristus riegiademe maŋnel. Dam boares aige historia muittala migijidi Nuorttaædnam albmugi birra ja Grekalažai ja Romalažai birra.

2. **Gaska-aige historia**, dak læk dak vuostas 1100 jage boares aige ragjest. Gaska-aigge olla nabbo dalle arvo mielde jage 1500 ragjai Kristus riegiademe maŋnel. Gaska-aige historia muittala migijidi ænemusad dai Germanalaš albmugi birra.

3. **Dam odða aige historia**. Dat historia muittala migijidi dušœe 400 jage birra; mutto dam 400 jagest læ ollo daptuvvam; damditi læ dam aige siste ollo, man birra muittaluvvu. Olbmuk dam aigest legje sagga oudanam, si legje dego olles šaddoi

joavddam, si legje ædnanam ja æneb doaimatusak legje sist dalle go oudal.

Æmbo daptuvva dal ovta jakkeœuodest, go jakkeduhatin dam boares aigest.

Lasetuvvu.

Tromsast

læ gironhadde vuolas gidda 25 œra ragjai bittast. Dat boatta giron ædnagvuodast dam jage.

Hirbmos orkanstoarbma

Gaska-amerikast.

Maŋnæs telegrammain oidnu, atte Gaska-amerika læ fast oddasist œapaladdujuvvum garra orkanstoarmast, tui læ dakkam stuorra, vahagid sikke mœra ja œace alde. Ollo šivitak ja olbmuk læk dušœam.

Muttom suolo, man namma læ Elliot Cay, Floridast galgga læt aibas billašuvvum, ja ballamest læ, atte obba dam sullo assek, arvo mielde 250 olbmü læk dušœam.

San Salvadorast ja Sanosonatiast læ maidai ollo yistek billašuvvam, ja ollo olbmuk læk jabnuam dai gæfeld. Ruovdemađesalde læk billašuvvam. Caccerorak ja aldagasdolla rakanusak læ billašuvvam. — Miamiest Floridast læ okta dampa hammanbargiguum balkestuvvum stoarmast, ja 20 persovna læk dušœam.

— Sæmina sajest gaikoi dat stoarbma luovos ovta vadnasa kaiast erit bagjel 100 olbmuin, mi rievdaigaddai Baranci maŋnelgo bæle arvo daina, gæk legje alde, legje doiddujuvvum bagjel. — 30 passešera læk dušœam dampa »Peertes« alde, ja ain manga æra dampa ja skipa læ dušœam oktan olbmuguim.

Vahag i dittujuvvu vela, man stuores dat, mutto dušœe muttom sajin arvaluvvu vahag šaddam manga milliona oudi.

Jodost gonagasa lusa.

Okta ucca Sabmelaš oroi dast Troandemest, muittala »Nidaros.« Son galgai Kristianiast sardnom varas gonagasain ovta aše birra, mi læi dat stuoremus darbašvuotta asse Samidi Sameœdnamest. Mi aše sistdoallo læi ja manne son dam aigoi bigjat gonagasa oudi, dam son i muittalam. Son doaivoi maidai oazžot væke Samid stuoradiggeolbmast Sabast. Son jottai ædnangæino Kristianiast, go son i duostam su divrras hæggaines jottat dam »baldos jernbanatoga« mielde.

«Nuorttanaste» œalle, prentejægje ja olgusadde læ G. F. Lund, Sigerfjord, esteraalen.